Parlament Europejski
2019-2024

Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych

2022/2170(INI)

5.5.2023

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie tworzenia miejsc pracy – sprawiedliwa transformacja i inwestycje społeczne
(2022/2170(INI))

Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych

Sprawozdawczyni: Sara Matthieu

PR_INI

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

UZASADNIENIE 8

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie tworzenia miejsc pracy – sprawiedliwa transformacja i inwestycje społeczne (2022/2170(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając zalecenie Rady z 16 czerwca 2022 r. w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej[1],

– uwzględniając porozumienie przyjęte podczas 21. Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP21) w Paryżu 12 grudnia 2015 r. (porozumienie paryskie),

– uwzględniając komunikat Komisji z 11 grudnia 2019 r. w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu (COM(2019)0640),

– uwzględniając komunikat Komisji z 14 lipca 2021 r. pt. „»Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (COM(2021)0550),

– uwzględniając deklarację z 4 listopada 2021 r. pt. „Wspieranie warunków sprawiedliwej transformacji na arenie międzynarodowej”, przyjętą na COP26 w Glasgow,

– uwzględniając komunikat Komisji z 23 lutego 2022 r. w sprawie godnej pracy na całym świecie na rzecz globalnej sprawiedliwej transformacji i trwałej odbudowy (COM(2022)0066),

– uwzględniając komunikat Komisji z 4 marca 2021 r. pt. „Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych” (COM(2021)0102),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji[2],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności[3],

– uwzględniając Komunikat Komisji z 17 września 2020 r. pt. „Ogólnounijna ocena krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu. Siła napędowa zielonej transformacji i wsparcie odbudowy gospodarki dzięki zintegrowanemu planowaniu w dziedzinie energii i klimatu” (COM(2020)0564),

– uwzględniając komunikat Komisji z 1 lipca 2020 r. zatytułowany „Europejski program na rzecz umiejętności służący zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości

[1] Dz.U. C 243 z 27.6.2022, s. 35.
[2] Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 1.
[3] Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17.

społecznej i odporności” (COM(2020)0274),

– uwzględniając komunikat Komisji z 5 maja 2021 r. w sprawie aktualizacji nowej strategii przemysłowej 2020: tworzenie silniejszego jednolitego rynku sprzyjającego odbudowie Europy” (COM(2021)0350),

– uwzględniając zalecenie Rady z 24 listopada 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności[4],

– uwzględniając wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia ram obejmujących środki na rzecz wzmocnienia europejskiego ekosystemu produktów o zerowej emisji netto (akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie) (COM(2023)0161),

– uwzględniając art. 54 Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rozwoju Regionalnego,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych (A9-0000/2023),

A. mając na uwadze, że transformacja ekologiczna spowoduje znaczny wzrost w sektorze energii ze źródeł odnawialnych, efektywności energetycznej i gospodarki o obiegu zamkniętym, a jednocześnie zmodyfikuje inne rodzaje działalności gospodarczej;

B. mając na uwadze, że sprawiedliwa transformacja powinna wykorzystywać szanse na tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, zwalczanie dyskryminacji w miejscu pracy i podnoszenie standardów pracy;

C. mając na uwadze, że sektory, w których proces przechodzenia na gospodarkę neutralną emisyjnie ma przynieść możliwości zatrudnienia, są w dużym stopniu zdominowane przez mężczyzn;

D. mając na uwadze, że osiągnięcie neutralności emisyjnej do 2050 r. będzie wymagało antycypowania zmian oraz odpowiednich warunków wspierających zmianę zatrudnienia, w tym nabywanie niezbędnych umiejętności, przekwalifikowanie i podnoszenie kwalifikacji obecnych pracowników;

E. mając na uwadze, że niedobór inwestycji w działaniach na rzecz klimatu szacuje się na 520 mld EUR rocznie do 2030 r.;

F. mając na uwadze, że warunkiem sprawiedliwej, sprzyjającej włączeniu społecznemu i udanej transformacji jest udział pracowników i związków zawodowych w zarządzaniu transformacją oraz uprzedzaniu zmian i społecznym zarządzaniu nimi;

Zielona gospodarka – szanse dla rynku pracy

1. podkreśla, że transformacja idąca w kierunku społeczeństw korzystających ze źródeł odnawialnych i na gospodarkę o obiegu pozwala zarówno na tworzenie nowych miejsc

[4] Dz.U. C 417 z 2.12.2020, s. 1.

pracy, jak i na przekształcanie dotychczasowych w ekologiczne i zrównoważone miejsca pracy praktycznie we wszystkich sektorach;

2. zauważa, że możliwości tworzenia miejsc pracy dzięki zielonej transformacji wynikają również stąd, że zrównoważona działalność gospodarcza (termomodernizacja, naprawy czy rolnictwo ekologiczne) jest bardziej pracochłonna niż działalność, którą ma zastąpić;

3. zauważa, że transformacja może przynieść wiele lokalnych miejsc pracy, których nie można przenieść na inne rynki, a to poprawiłoby suwerenność i odporność Europy;

4. wzywa Komisję do opracowania koncepcyjnych wytycznych dotyczących pojęcia zielonego miejsca pracy na podstawie kryteriów potencjału ekologizacji gospodarki, wkładu w zdrowie i dobrostan ludzi oraz godnej pracy;

Godna praca – sprawiedliwa transformacja

5. podkreśla, że ekologiczna transformacja rynku pracy powinna iść w parze z pozytywną konwergencją idącą ku lepszym warunkom pracy i atrakcyjnym ścieżkom rozwoju zawodowego;

6. ponawia apel o uzależnienie finansowania UE, w tym pomocy państwa, od celów polityki publicznej, zwłaszcza od wymogów społecznych; podkreśla, że organy publiczne powinny dawać przykład i wymagać spełnienia kryteriów społecznych w zamówieniach publicznych; apeluje o przegląd dyrektywy w sprawie zamówień publicznych, by przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia wspierały rokowania zbiorowe, wysokiej jakości miejsca pracy, wysokiej jakości programy przygotowania zawodowego, godziwe i równe wynagrodzenie oraz szkolenia;

7. przypomina, że unijna strategia zdrowia i bezpieczeństwa powinna uwzględniać szczególne zagrożenia w nowych sektorach oraz zagrożenia wynikające ze zmiany klimatu i degradacji środowiska;

8. podkreśla, że w planowanie transformacji trzeba włączyć młodych ludzi; wzywa państwa członkowskie, by ułatwiały młodym ludziom dostęp do płatnych i włączających staży i praktyk wysokiej jakości;

9. podkreśla, że nieodłącznym elementem strategii na rzecz gospodarki ekologicznej powinno być równouprawnienie płci; wzywa Komisję i państwa członkowskie do podjęcia wszelkich działań, by do powstającej zielonej gospodarki nie przeniesiono dotychczasowej nierówności płci;

Umiejętności potrzebne do sprawiedliwej transformacji

10. podkreśla, że trzeba oferować kształcenie i szkolenia w obszarach powiązanych z umiejętnościami, które będą potrzebne na rynkach pracy i w sektorach przyszłościowych, by rynek pracy był gotowy na transformację ekologiczną;

11. podkreśla, że każdy pracownik musi mieć indywidualne prawo do edukacji, szkoleń dla pracowników i uczenia się przez całe życie, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w

każdej unijnej i krajowej polityce ochrony środowiska, a także w strategiach przedsiębiorstw na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej; podkreśla, że prawo do szkoleń powinno obejmować płatny urlop na naukę;

12. podkreśla rolę dialogu społecznego, rokowań zbiorowych i partnerów społecznych we wskazywaniu umiejętności potrzebnych na poziomie krajowym, sektorowym i na poziomie przedsiębiorstwa, by móc opracować wysokiej jakości strategie zatrudnienia i szkoleń;

13. wzywa państwa członkowskie, by do systemów szkolenia i kształcenia włączały zrównoważony rozwój oraz kompetencje i umiejętności ekologiczne;

14. podkreśla, że szkolenia powinny być wystarczająco wysokiej jakości i prowadzić do uzyskania kwalifikacji potwierdzanych w przejrzystych i zrozumiałych systemach uznawania i certyfikacji, umożliwiających porównywalność;

Spójność polityki publicznej dla pełnego wykorzystania potencjału tworzenia miejsc pracy dzięki zielonej transformacji

15. podkreśla, że pełne wdrożenie przepisów o ochronie środowiska ma zasadnicze znaczenie dla pełnego wykorzystania potencjału zielonej gospodarki, a tym samym dla tworzenia miejsc pracy;

16. wzywa Komisję, by do wszystkich przepisów dotyczących środowiska dołączała ocenę skutków społeczno-gospodarczych uwzględniającą miejsca pracy, umiejętności i warunki pracy;

17. apeluje o przegląd rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną, by do krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu dodać cele sprawiedliwej transformacji;

18. podkreśla znaczenie państw członkowskich we wspieraniu sektorowego dialogu społecznego i rokowań zbiorowych, zwłaszcza w nowo powstających ekologicznych gałęziach przemysłu, a także we włączaniu w transformację małych i średnich przedsiębiorstw; podkreśla, że dyrektywa o płacy minimalnej to doskonała okazja do wzmocnienia rokowań zbiorowych i zwiększenia obecności związków zawodowych w nowych sektorach;

19. apeluje o aktualizację dyrektywy 2002/14/WE w sprawie informowania pracowników i konsultowania się z nimi w UE, by zapisać w nim prawo do informacji i konsultacji w planach transformacji wdrażanych przez przedsiębiorstwa w ich działalności i w łańcuchu wartości;

20. wzywa wszystkie przedsiębiorstwa dotknięte transformacją ekologiczną do przyjęcia obowiązkowych planów sprawiedliwej transformacji, wynegocjowanych ze związkami zawodowymi i przedstawicielami pracowników;

21. ubolewa, że wniosek Komisji w sprawie przeglądu zarządzania gospodarczego nie daje państwom członkowskim wystarczającego pola manewru w sprawach fiskalnych, by inwestycje ekologiczne i społeczne osiągnęły niezbędną skalę;

22. apeluje o zdecydowane odejście w UE od opodatkowania wynagrodzeń na rzecz opodatkowania majątku, by zachęcać do tworzenia miejsc pracy i zmniejszać nierówności;

23. podkreśla znaczenie silnych siatek bezpieczeństwa uzupełniających tworzenie miejsc pracy i zapewniających, że nikt nie zostanie pominięty, w tym wystarczającego wsparcia dochodu minimalnego, odpowiednio wysokich świadczeń dla bezrobotnych i płac minimalnych;

Inwestycje w tworzenie trwałych miejsc pracy: rola inwestycji

24. uznaje znaczenie inwestycji w postaci finansowania organizacji zaspokajających potrzeby społeczne i środowiskowe, i odnotowuje wyraźne oczekiwanie wymiernego – społecznego i środowiskowego – zwrotu z tych inwestycji, w tym w postaci zatrudnienia i jakości miejsc pracy;

25. podkreśla kluczową rolę sektora prywatnego i finansowego w kierowaniu funduszy na zrównoważone inwestycje i umożliwianiu przechodzenia na gospodarkę neutralną dla klimatu;

26. apeluje o szybkie utworzenie europejskiego funduszu suwerenności i przydzielenia mu nowych środków unijnych, by na dużą skalę inwestować w technologie ekologiczne;

27. apeluje o rozbudowanie Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji pod względem wielkości środków i zakresu tematycznego;

28. wzywa Komisję, by dalej monitorowała i wspierała inwestycje i wydatki na tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w NextGenerationEU, Instrumencie na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Europejskim Funduszu Społecznym Plus, a także by zapewniła ścisłe zaangażowanie Parlamentu Europejskiego w te działania;

°

° °

29. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.

UZASADNIENIE

Skutki zmiany klimatu są poważne i mogą być katastrofalne. Odwrócenie tej tendencji ma kluczowe znaczenie dla naszej planety, dla przyszłych pokoleń, a także dla ochrony miejsc pracy i praw pracowniczych. Będzie to wymagało strategii łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej we wszystkich sektorach naszej gospodarki. Dekarbonizacja sektorów gospodarki będzie okazją do tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza w energetyce i sektorze gospodarki o obiegu zamkniętym.

W Europejskim Roku Umiejętności i proponowanym akcie o przemyśle zeroemisyjnym netto położono pewien nacisk na rolę umiejętności w transformacji. Podnoszenie kwalifikacji, przekwalifikowanie i uczenie się przez całe życie są w każdym razie kluczowe dla sprawiedliwej i inkluzywnej transformacji. Jednak sprawiedliwa transformacja to nie tylko szkolenia i umiejętności.

Transformacja ekologiczna powinna być okazją do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy ze stabilnym zatrudnieniem, sprawiedliwym wynagrodzeniem i godziwymi warunkami pracy, przy udziale pracowników i związków zawodowych na każdym etapie procesu. W przechodzeniu na zeroemisyjność netto skupienie się tylko na umiejętnościach i liczbie miejsc pracy nie przyniosłoby sprawiedliwej transformacji, gdyby nadal rosły ubóstwo pracujących i nierówności, utrzymywała się niepewność ekonomiczna i niepewne formy zatrudnienia. Niezbędne zmiany powinny umożliwić pozytywną konwergencję i nie zagrażać wysokiej jakości zatrudnieniu.

Jednocześnie wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw powinno zawsze być uzależnione od poszanowania praw pracowniczych. UE i państwa członkowskie mogą mieć duży wpływ, jeśli zagwarantują, że przedsiębiorstwa korzystające ze wsparcia UE będą poprawiać warunki pracy i inwestować w zrównoważone miejsca pracy.

Oczywiste jest, że ani sektor publiczny, ani prywatny nie mogą popadać w samozadowolenie, jeśli chodzi o wymiar transformacji związany z rynkiem pracy. Sprawiedliwa transformacja oznacza antycypowanie zmian z punktu widzenia przedsiębiorstwa, regulacji i inwestycji. System zachęt powinien wspierać tworzenie trwałych miejsc pracy wysokiej jakości, a wśród inwestycji należy wspierać te, które mają pozytywny wpływ na środowisko i społeczeństwo.